

10000

श्रीरस्तु दशमप्रपाठकः काठक भागप्रारम्भः हरिः ओम्।
10101

संज्ञानंविज्ञानं प्रज्ञानञ्जानदभिज्ञानत्।
सङ्कल्पमानं प्रकल्पमानमुपकल्पमानमुपकृतङ्कृतम्।
श्रेयो वसीय आयथ्सम्भूतम्भूतम्। चित्रं केतुं
प्रभानाभान्थ्सम्भान्। ज्योतिष्मांस्तेजस्वानातपु
स्तपन्नभितपत्रं। रोचनो रोचमानश्शोभनश्शोभमानं कल्याणः।
दर्शा दृष्टा दर्शता विश्वरूपा सुदर्शना।
आप्यार्यमानाप्यार्यमानाप्यायां सुनृतेरां।
आपूर्यमाणा पूर्यमाणा पूरयन्ती पूर्णा पौर्णमासी।
दाता प्रदाताऽऽनन्दो मोदं प्रमोदः ॥1॥

10102

आवेशयन्नि
वेशयन्थ्संवेशनस्सं शान्तश्शान्तः।
आ भवन्प्रभवन्थ्सम्भवन्थ्सम्भूतो भूतः।
प्रस्तुतं विष्टुतं सस्तुतङ्कल्याणंविश्वरूपम्।
शुक्रममृतन्तेजस्वि तेजस्समिद्धम्।
अरुणम्भानुमन्मरीचिमदभितपत्तपस्वत्। सविता
प्रसविता दीप्तो दीपयन्दीप्यमानः। ज्वलञ्ज्वलिता
तपन्वितपन्थ्सन्तपत्रं। रोचनो
रोचमानश्शुम्भूश्शुम्भमानो वामः। सुता सुन्वती
प्रसुता सूयमानाऽभिषूयमाणा। पीती प्रपा संपा
तृप्तिस्तर्पयन्ती ॥2॥

10103

कान्ताकाम्या कामजाताऽऽयुष्मती कामदुघां।
अभिशास्तानुमन्ताऽऽनन्दो
मोदं प्रमोदः। आसादयन्निषादयन्थ्सं
सादनस्संसन्नस्सन्नः।
आभूर्विभू प्रभूश्शम्भूर्भुवः। पवित्रं
पवयिष्यन्पूतो मेध्यः।

यशो यशस्वानायुरमृतः। जीवो जीविष्यन्स्वर्गो
लोकः। सहस्वान्त्सहीयानोजस्वान्त्सहमानः।
जयन्नभियनन्त्सुद्रविणो
द्रविणोदाः। आर्द्रपवित्रो हरिकेशो मोदः प्रमोदः ॥३॥
10104

अरुणोऽरुणरजाः पुण्डरीको विश्वजिदभिजित्।
आर्द्रः पिन्वमानोऽन्नवान्नसवानिरावान्।
सर्वोषधस्सम्भुरो महस्वान्।
एजत्काजोवत्काः। ख्युल्लकाशिशपिविष्टकाः।
सरिस्ररास्सुशेरवः। अजिरासो गमिष्णवः।
इदानीन्तदानीमेतरहिं खिप्रमजिरम्। आशुर्निमेषः
फणो द्रवन्नतिद्रवन्। त्वर स्त्वरमाण
आशुराशीयाञ्जवः। अग्निष्टोम उक्थ्योतिरात्रो
द्विरात्रस्त्रिरात्रश्चतूरात्रः। अग्निर्ऋतुस्सूर्य
ऋतुश्चन्द्रमा ऋतुः। प्रजापतिस्सर्व्वत्सुरो महान्कः ॥४॥
10100

प्रमोदस्त्पर्षन्ती प्रमोदो ज्वस्त्रीणि च ॥१॥
10201

भूरग्निञ्च पृथिवीञ्च माञ्च। त्रींश्च
लोकान्त्सर्व्वत्सुरञ्च।
प्रजापतिस्त्वा सादयतु। तया
देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद।
भुवो वायुञ्चान्तरिंषञ्च माञ्च।
त्रींश्च लोकान्त्सर्व्वत्सुरञ्च। प्रजापतिस्त्वा
सादयतु। तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद।
स्वरादित्यञ्च दिवञ्च माञ्च। त्रींऽश्च
लोकान्त्सर्व्वत्सुरञ्च। प्रजापतिस्त्वा
सादयतु। तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद।
भूर्भुवस्स्वश्चन्द्रमसञ्च दिशश्च माञ्च।
त्रींश्च लोकान्त्सर्व्वत्सुरञ्च।
प्रजापतिस्त्वा सादयतु। तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद ॥५॥

10200

सुव्वंथ्सुरञ्च षट्च ॥2॥

10301

त्वमेव त्वांवेत्थु योसि सोसि । त्वमेव
त्वामचैषीः । चितश्चासि सञ्चितश्चास्यग्रे । एतावाञ्चासि
भूयाञ्चास्यग्रे । यत्ते अग्रे न्यूनय्यँदु तेऽतिरिक्तम् ।
आदित्यास्तदङ्गिरसश्चिन्वन्तु । विश्वे ते
देवाश्चितिमापूरयन्तु । चितश्चासि सञ्चितश्चास्यग्रे ।
एतावाञ्चासि भूयाञ्चास्यग्रे । मा ते अग्रे च येन
माऽति चयेनायुरावृषि । सर्वेषाञ्च्योतिषाञ्च्योतिर्यददावुदेति । तपसो
जातमनिभृष्टमोजः । तत्ते ज्योतिरिष्टके । तेन मे तप । तेन मे ज्वल । तेन मे
दीदिहि । यावद्देवाः । यावदसाति सूर्यः । यावदुतापि ब्रह्म ॥6॥

10300

वृषि नव च ॥3॥

10401

सुव्वंथ्सुरोसि परिवथ्सुरोसि ।
इदावथ्सुरोसीदुवथ्सुरोसि । इद्वथ्सुरोसि
वथ्सुरोसि । तस्य ते वसन्तशिशरः । ग्रीष्मो दखिणं
पुष्यः । वृषां पुच्छम् । शरदुत्तरं पुष्यः । हेमन्तो मध्यम् ।
पूर्वपुष्याश्चितयः । अपरपुष्यां पुरीषम् ॥7॥

10402

अहो रात्राणीष्टकाः । ऋषभोसि स्वर्गो लोकः । यस्यान्दिशि
महीयसे । ततो नो मह आवह । वायुर्भूत्वा सर्वा दिश आवाहि ।
सर्वा दिशोऽनु विवाहि । सर्वा दिशोऽनु सुव्वोहि । चित्या चितिमापृण ।
अचित्या चितिमापृण । चिदसि समुद्रयोनिः ॥8॥

10403

इन्दुर्दखिणश्येन ऋतावा । हिरण्यपुष्यशकुनो भुरण्युः । महान्थ्सुधस्थे ध्रुव
आनिषत्तः । नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीः । एति प्रेति वीति समित्युदिति । दिवम्मे
यच्छ । अन्तरिखम्मे यच्छ । पृथिवीम्मे यच्छ । पृथिवीम्मे यच्छ ।
अन्तरिखम्मे यच्छ । दिवम्मे यच्छ । अह्ना प्रसारय । रात्र्या समच । रात्र्या प्रसारय ।
अह्ना समच । कामं प्रसारय । कामं समच ॥9॥

10400

पुरीषः समुद्रयोनिः पृथिवीम्मै यच्छान्तरिखम्मै यच्छ सप्त च ॥4॥

10501

भूर्भुवस्स्वः । ओजो बलम् । ब्रह्मं खत्रम् । यशो महत् । सत्यन्तपो नाम । रूपममृतम् ।

चख्खुश्रोत्रम् । मनु आयुः । विश्वय्यशो महः । समन्तपो हरो भाः । जातवेदा

यदि वा पावकोसि । वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोसि । शं प्रजाभ्यो

यजमानाय लोकम् । ऊर्जं पुष्टिन् दददुभ्याववृथ्स्व ॥10॥]

10500

भाश्चत्वारि च ॥5॥

10601

राज्ञीं विराज्ञीं । सुम्राज्ञीं स्वराज्ञीं ।

अर्चिशोचिः । तपो हरो भाः । अग्निरिन्द्रो

बृहस्पतिः । विश्वे देवा भुवनस्य गोपाः । ते मा सर्वे

यशसा सःसृजन्तु ॥11॥

10600

राज्ञीन्द्रो मा सप्त ॥6॥

10701

असवे स्वाहा वसवे स्वाहा । विभुवे स्वाहा विवस्वते

स्वाहा । अभिभुवे स्वाहाऽधिपतये स्वाहा । दिवां पतये

स्वाहाऽहस्पत्याय स्वाहा ।

चाख्खुष्मत्याय स्वाहा ज्योतिष्मत्याय स्वाहा ।

राज्ञे स्वाहा विराज्ञे

स्वाहा । सुम्राज्ञे स्वाहा स्वराज्ञे स्वाहा । शूषाय

स्वाहा सूर्याय स्वाहा । चन्द्रमसे स्वाहा

ज्योतिषे स्वाहा । सःसर्पाय स्वाहा कल्याणाय

स्वाहा । अर्जुनाय स्वाहा ॥12॥

10700

कल्याणाय स्वाहाकञ्च ॥7॥

10801

विपश्चित्ते पवमानाय गायत । मही न धाराऽत्यन्धो अर्षति ।

अहिरूह जीर्णामतिसर्पति त्वचम् । अत्यो न क्रीडन्नसरदृष्टा

हरिः । उपयामगृहीतोऽसि मृत्यवे त्वा जुष्टङ्गलामि । एष

ते योनिर्मृत्यवे त्वा । अपं मृत्युमप ख्खुधम् ।

अपेतश्शपथञ्जहि । अधा नो अग्र आवह ।

रायस्पोषः सहस्रिणम् ॥ 13 ॥

10802

ये ते सहस्रमयुतं

पाशाः । मृत्यो मर्त्याय हन्तवे । तान् युजस्य मायया ।

सर्वानवयजामहे । भुखोऽस्यमृतभुखः । तस्य ते

मृत्युपीतस्यामृतवतः । स्वगाकृतस्य

मधुमतः । उपहृतस्योपहृतो भुखयामि । मन्द्राऽभिभूतिः

केतुर्यज्ञानाँव्वाक् । असावेहि ॥ 14 ॥

10803

अन्धो जागृविःप्राण । असावेहि । बृधिर आक्रन्दयितरपान । असावेहि ।

अहस्तोस्त्वा चखुः । असावेहि । अपादाशो

मनः । असावेहि । कवे विप्रचित्ते श्रोत्रे । असावेहि ॥ 15 ॥

10804

सुहस्तस्सुवासाः । शूषो नामास्यमृतो मर्त्येषु ।

तन्त्वाऽहन्तथा वेद । असावेहि । अग्रिमे वाचि श्रितः ।

वाग्घृदये । हृदयम्मयि । अहममृते ।

अमृतम्ब्रह्मणि । वायुमे प्राणे श्रितः ॥ 16 ॥

10805

प्राणो हृदये । हृदयम्मयि । अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि ।

सूर्यो मे चखुषि श्रितः । चखुर् हृदये । हृदयम्मयि ।

अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि । चन्द्रमा मे मनसि श्रितः ॥ 17 ॥

10806

मनो हृदये । हृदयम्मयि । अहममृते ।

अमृतम्ब्रह्मणि । दिशो मे श्रोत्रे श्रिताः । श्रोत्रः

हृदये । हृदयम्मयि । अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि ।

आपो मे रेतसि श्रिताः ॥ 18 ॥

10807

रेतो हृदये । हृदयम्मयि ।

अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि । पृथिवी मे शरीरे श्रिता ।

शरीरः हृदये । हृदयम्मयि । अहममृते ।

अमृतम्ब्रह्मणि । ओषधिवनस्पतयो मे लोमसु

श्रिताः ॥ 19 ॥

10808

लोमानि हृदये । हृदयम्मयि । अहममृते ।

अमृतम्ब्रह्मणि । इन्द्रो मे बले श्रितः । बल हृदये ।

हृदयम्मयि । अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि । पर्जन्यो मे

मूर्ध्नि श्रितः ॥ 20 ॥

10809

मूर्धा हृदये । हृदयम्मयि ।

अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि । ईशानो मे मन्यौ श्रितः ।

मन्युर् हृदये । हृदयम्मयि । अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि ।

आत्मा म आत्मनि श्रितः ॥ 21 ॥

10810

आत्मा हृदये । हृदयम्मयि ।

अहममृते । अमृतम्ब्रह्मणि । पुनर्म आत्मा

पुनरायुरागात् । पुन्र प्राणः पुनराकूतमागात् ।

वैश्वानरो रुश्मिभिर्वावृधानः । अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य

गोपाः ॥ 22 ॥

10800

सहस्रिणमिहि श्रोत्रासावेहि प्राणे श्रितो मनसि

श्रितो रेतसि श्रिता लोमसु श्रिता मूर्ध्नि श्रित आत्मनि

श्रितोऽष्टौ च ॥ 18 ॥

10901

अग्निर्वायुस्सूर्यश्चन्द्रमा दिशु आपः पृथिव्योषधिवनस्पतयु

इन्द्रः पर्जन्य ईशान आत्मा पुनर्मे त्रयोदश ।

प्रजापतिर्देवानसृजत । ते पाप्मना सन्दिता अजायन्त ।

तान्व्यद्यत् ।

यद्यद्यत् । तस्माद्द्विद्यत् । तमवृश्चत् । यदवृश्चत् ।

तस्माद्दृष्टिः । तस्माद्यत्रैते देवते अभिप्राप्तः । वि च

हैवास्यु तत्र पाप्मानुन्द्यतः ॥ 23 ॥

10902

वृश्चतश्च । सैषा

मीमांसाऽग्निहोत्र एव सम्पन्ना । अथो आहुः ।

सर्वेषु यज्ञक्रतुष्विति । होष्यन्नप उपस्पृशेत् ।
विद्युदसि विद्य मे पाप्मानमिति ।
अथ हुत्वोपस्पृशेत् । वृष्टिरसि वृश्च मे
पाप्मानमिति । यख्यमाणो वेष्टा वा । वि च हैवास्यैते
देवते पाप्मानन्दतः ॥24॥
10903

वृश्चतश्च । अत्युहो
हारुणिः ।
ब्रह्मचारिणे प्रश्नान्प्रोच्य प्रजिघाय । परेहि ।
पुख्यन्दैयाम्पातिम्पृच्छ ।
वेत्थ सावित्रा 3 न वेत्था 3 इति । तमागत्य पप्रच्छ ।
आचार्यो मा प्राहैषीत् ।
वेत्थ सावित्रा 3 न वेत्था 3 इति । स होवाच वेदेति ॥25॥
10904

स कस्मिन्प्रतिष्ठित इति ।
पुरोरंजसीति । कस्तद्यत्पुरोरंजा इति । एष वाव स
पुरोरंजा इति होवाच ।
य एष तपति । एषोऽर्वाग्रंजा इति । स कस्मिन्त्वेष
इति । सत्य इति । किन्तत्सत्यमिति । तप इति ॥26॥
10905

कस्मिन्नु तप इति । बल इति । किन्तद्वलमिति । प्राण इति । मा स्म
प्राणमिति पृच्छ इति माऽऽचार्योऽब्रवीदिति होवाच ब्रह्मचारी ।
स होवाच पूख्यो दैयाम्पातिः । यद्वै ब्रह्मचारिन्प्राणमत्यप्रख्यः ।
मूर्धा ते व्यपतिष्यत् । अहमुं त आचार्याच्छ्रेयान्भविष्यामि ।
यो मा सावित्रे समवादिष्टेति ॥27॥
10906

तस्मात्सावित्रे न संवदेत । स यो ह वै सावित्रं विदुषां
सावित्रे संवदते । सहास्मिञ्छ्रियन्दधाति । अनु ह वा अस्मा
असौ तपञ्छ्रियं मन्यते ।
अन्वस्मै श्रीस्तपो मन्यते । अन्वस्मै तपो बलं मन्यते ।
अन्वस्मै बलं प्राणं मन्यते । स यदाह । संज्ञानं विज्ञानं

न्दरशा दृष्टेति । एष एव तत् ॥28॥

10907

एष ह्येव तान्यहानि ।

एष रात्रयः । अथ यदाह । चित्रः केतुर्दाता प्रदाता

सविता प्रसविताऽभिशास्ताऽनुमन्तेति । एष एव तत् । एष

ह्येव तेऽह्नौ मुहूर्ताः । एष रात्रेः ॥29॥

10908

अथ यदाह । पवित्रम्पवयिष्यन्त्सहस्वान्त्सहीयानरुणोऽरुणरंजा इति ।

एष एव तत् । एष ह्येव तेऽर्धमासाः । एष मासाः । अथ

यदाह । अग्निष्टोम उक्थ्योऽग्निर्ऋतुः

प्रजापतिस्सँवत्सर इति । एष एव तत् । एष ह्येव ते

यज्ञक्रतवः । एष ऋतवः ॥30॥

10909

एष सँवत्सरः । अथ

यदाह । इदानीन्तदानीमिति । एष एव तत् । एष ह्येव ते

मुहूर्तानाम्मुहूर्ताः । जन्को ह वैदेहः । अहोरात्रै

स्सुमाजंगाम । तः होचुः । यो वा अस्मान्

वैद । विजहत्पाप्मानमेति ॥31॥

10910

सर्वमायुरेति । अग्निं स्वर्गलोकञ्जयति ।

नास्यामुष्मिल्लोकेऽन्नङ्खीयत् इति । विजहद् वै

पाप्मानमेति । सर्वमायुरेति । अग्निं स्वर्गलोकञ्जयति ।

नास्यामुष्मिल्लोकेऽन्नङ्खीयते । य एवँव्वेद । अहीना

हाश्वत्थ्यः । सावित्रँव्विदाञ्चकार ॥32॥

10911

स हँ हँसो हिरण्मयो भूत्वा । स्वर्गलोकमियाय ।

आदित्यस्य सायुज्यम् । हँसो हँ वै हिरण्मयो

भूत्वा । स्वर्गं लोकमेति ।

आदित्यस्य सायुज्यम् । य एवँव्वेद । देवभागो हँ

श्रौतृषः । सावित्रँव्विदाञ्चकार । तँहँ वागदृश्यमानाऽ

भ्युवाच ॥33॥

10912

सर्वम्बत गौतमो वेद । यस्सावित्रँव्वेदेति ।
स होवाच । कैषा वागुसीति । अयमहं
सावित्रः । देवानामुत्तमो लोकः । गुह्यं महो
बिभ्रदिति । एतावति ह गौतमः । यज्ञोपवीतङ्कृत्वाऽधो निर्पपात ।
नमो नम् इति ॥३४॥

10913

स होवाच । मा भैषीगौतम । जितो वै ते लोक
इति । तस्माद्ये के च सावित्रँव्विदुः । सर्वे ते जितलोकाः । स यो ह वै
सावित्रस्याष्टाखरं पद श्रियाऽभिषिक्तँव्वेद । श्रिया
हैवाभिषिच्यते । घृणिरिति द्वे अखरे । सूर्य इति त्रीणि ।
आदित्य इति त्रीणि ॥३५॥

10914

एतद्वै सावित्रस्याष्टाखरं पद
श्रियाऽभिषिक्तम् । य एवँ व्वेद । श्रिया हैवाभिषिच्यते ।
तदेतदृचाऽभ्युक्तम् । ऋचो अखरे परमे व्योमन् ।
यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदुः । यस्तन्न वेदु किमृचा करिष्यति ।
य इत्तद्विदुस्त इमे समासत् इति । न ह वा एतस्यर्चा न यजुषा न
साम्नाऽथोऽस्ति । यस्सावित्रँव्वेद ॥३६॥

10915

ददेतत्परि यद्वैव
चक्रम् । आर्द्रं पिन्वमान स्वर्गे लोक ऐति । विजहद्विश्वा
भूतानि संपश्यत् । आर्द्रो ह वै
पिन्वमानस्स्वर्गे लोक ऐति । विजहन्विश्वा भूतानि
संपश्यन् । य एवँव्वेद । शूषो ह वै वाष्णोयः । आदित्येन
सुमार्जगाम । तःहो वाच । एहि
सावित्रँ व्विद्धि । अयँव्वै स्वर्ग्योऽग्निः
पारयिष्णुरमृताथ्सम्भूत् इति । एष वाव स सावित्रः ।
य एष तर्पति । एहि माँव्विद्धि । इति
हैवैनन्तदुवाच ॥३७॥

10900

द्यतो द्यतो वेदेति तप इति समवादिष्टेति तद्रात्रेर्

ऋतव एति चकारोवाच नम् इत्यादित्य इति त्रीणि

सावित्र वेदं विद्धि पञ्च च ॥१९॥

11001

प्रजापतिर्देवान्स्संज्ञानं प्रस्तुतन्तान्यहान्येष

रात्रयश्चित्रं केतुस्तेऽहो मुहूर्ता रात्रेः

पवित्रन्तेऽर्धमासा अग्निष्टोमो यज्ञऋतव

इदानीं मुहूर्तानां ज्ञानकोऽहीना देवभागः कैषा वाङ्मा शूषो ह वै

षोडश ॥ इयं वाव सरघा । तस्या अग्निरेव सारघ मधु ।

या एताः पूर्वपखापरपखयो रात्रयः । ता मधुकृतः ।

यान्यहानि । ते मधुवृषाः । स यो ह वा एता मधुकृतश्च मधुवृषाश्च

वेदं । कुर्वन्ति हास्यैता अग्नौ मधु । नास्यैष्टा पूर्तन्धयन्ति । अथ यो

न वेदं ॥३८॥

11002

न हास्यैता अग्नौ मधु कुर्वन्ति । धयन्त्यस्यैष्टा

पूर्तम् । यो ह वा अहोरात्राणां नामधेयानि वेदं ।

नाहोरात्रेष्वार्तिमार्छति । संज्ञानं

व्विज्ञानन्दर्शा दृष्टेति । एतावन्नुवाकौ

पूर्वपखस्याहोरात्राणां

नामधेयानि । प्रस्तुतं व्विष्टुतः सुता

सुन्वतीति । एतावन्नुवाकावपरपखस्याहोरात्राणां नामधेयानि ।

नाहोरात्रेष्वार्तिमार्छति । य एवं वेदं ॥३९॥

11003

यो ह वै मुहूर्तानां नामधेयानि वेदं । न मुहूर्तेष्वार्तिमार्छति ।

चित्रःकेतुदाता प्रदाता सविता प्रसवित्राऽभिशास्ताऽनुमन्तेति ।

एतेऽनुवाका मुहूर्तानां नामधेयानि । न मुहूर्तेष्वार्तिमार्छति । य

एवं वेदं । यो ह वा अर्धमासावाञ्च मासानाञ्च नामधेयानि वेदं ।

वार्धमासेषु न मासेष्वार्तिमार्छति । पवित्रं

पवयिष्यन्त्सहस्वान्त्सहीयानरुणोऽरुणरजा इति ।

एतेऽग्नौ वाका अर्धमासानाञ्च मानानाञ्च नामधेयानि ॥४०॥

11004

नार्धमासेषु न मासेष्वार्तिमार्छति । य एवं वेदं । यो ह वै

यज्ञक्रतूना अर्तूनाञ्च सवत्सरस्य च नामधेयानि वेद । न यज्ञरतुषु नर्तुषु
न सँव्वत्सर आर्तिमार्छति । अग्निष्टोम उक्त्सोग्निर्
ऋतुःप्रजापतिस्सँव्वत्सर इति । एतेऽनुवाका
यज्ञक्रतूना अर्तूनाञ्च सँव्वत्सरस्य च नामधेयानि । न
यज्ञक्रतुषु नर्तुषु न सँव्वत्सर आर्तिमार्छति । य एवं वेद । यो ह वै
मुहूर्तानां म्मुहूर्तान् वेद । न मुहूर्तानां म्मुहूर्तेष्वार्तिमार्छति ॥41 ॥
11005

इदानीन्तदानीमिति । एते वै मुहूर्तानां म्मुहूर्ताः । न मुहूर्तानां
म्मुहूर्तेष्वार्तिमार्छति । य एवं वेद । अथो यथा
खेत्रज्ञो भूत्वाऽनु प्रविशयान्नमत्ति । स
एवमेवैतान् खेत्रज्ञो भूत्वाऽनु
प्रविशयान्नमत्ति । स एतेषामेवसंलोकताः
सायुज्यमश्नुते । अपं पुनर्मृत्युञ्जयति । य एवं वेद ॥42 ॥
11000

न वेदैवँ वेदानुवाका अर्थमासानाञ्च मासानाञ्च
नामधेयानि मुहूर्तेष्वार्तिमार्छति नवच ॥10 ॥
11101

इयमहोरात्राणां संज्ञानं पूर्वपृष्वस्य
प्रस्तुतमपरपृष्वस्य मुहूर्तानाञ्चित्रः केतुरर्धमासानां
पुनत्रैय्यज्ञक्रतूनामग्निष्टोमो
यज्ञक्रतूनामिदानीं म्मुहूर्तानां म्मुहूर्तान्
वेदेदानीमथो द्वादश ॥
कश्चिद्ध वा अस्मँल्लोकात्प्रेत्य । आत्मानँ वेद ।
अयमहमस्मीती । कश्चित्स्वँल्लोकत्र प्रति प्रजानाति ।
अग्निमुग्धोहैव धूमतान्तः । स्वँल्लोकत्र
प्रति प्रजानाति । अथयो हैवैतमग्निः सावित्रँ वेद ।
स एवास्मँल्लोकात्प्रेत्य । आत्मानँ वेद । अयमहमस्मीति ॥43 ॥
11102

स स्वँल्लोकं प्रति प्रजानाति । एष उं वेवैन् न्तत्सावित्रः ।
स्वँल्लोकमभिवहति । अहोरात्रैर्वाइदः सयुग्भिः । क्रियते ।
इतिरात्रायादीखषत । इतिरात्राय

व्रतमुपागुरिति । तानिहानेवँ व्विदुषः ।
अमुष्मिल्लोके शेवधि न्नधयन्ति । अधीतः
हैव स शेवधिमनु परैति । अथ यो हैवैतमग्निः
सावित्रँ व्वेद ॥44॥

11103

तस्यहैवाहोरात्राणि । अमुष्मिल्लोके शेवधिनधयन्ति ।
अधीतःहैव न शेवधिमनु परैति । भरद्वाजो
हत्रिभिरार्युभिर्ब्रह्मचर्यमुवास । तः ह
जीर्णि स्थविरः शयानम् । इन्द्र उप् प्रज्योवाच ।
भरद्वाज । यत्तै चतुर्थमायुर्दुद्याम् । किमेनेन कुर्या इति ।
ब्रह्मचर्यमेवैनेन चरेयमिति होवाच ॥45॥

11104

तःह त्रीनिररूपानविज्ञातानिव दर् शयाञ्चकार ।
तेषाहै हैकैकस्मान्मुष्टिनाऽऽदे । स होवाच ।
भरद्वाजेत्यामन्त्र्य । वेदा
वा एते । अनन्ता वै वेदाः । एतद्वा
एतैस्त्रिभिरार्युभिर्नवोचथाः । अथ त्
इतरदननूक्तमेप । एहीमँ विद्धि । अयँव्वै
सर्वविद्येति ॥46॥

11105

तस्मैहैतमग्निः सावित्रमुवाच । तःस विदित्वा ।
अमृतो भूत्वा । स्वर्गल्लोकमियाय । आदित्यस्य सायुज्यम् । अमृतो
हैवभूत्वा । स्वर्गल्लोकमेति । आदित्यस्य सायुज्यम् । य
एवँवेद । एषो एव त्रयीं विद्या ॥47॥

11106

यावन्तः ह वैत्रय्या विद्यया लोकं ज्ञयति । तावन्तँल्लोक
ज्ञयति । य एवँ व्वेद । अग्नेर्वा एतानि नामधेयानि ।
अग्नेरेव सायुज्यः सलोकतामाप्नोति । य एवँव्वेद । वायोर्वा एतानि
नामधेयानि । वा योरेव सायुज्यः सलोकतामाप्नोति । य एवँव्वेद ।
इन्द्रस्य वा एतानि नामधेयानि ॥48॥

11107

इन्द्रस्यैव सायुज्यः सलोकतामाप्नोति । य एवँव्वेद ।

बृहस्पतेर्वाएतानि नामधेयानि । बृहस्पतेरेव
सायुज्यः सलोकतामाप्नोति । य एवँव्वेद । प्रजापतेर्वा एतानि
नामधेयानि । प्रजापतेरेव सायुज्यः सलोकतामाप्नोति । य
एवँव्वेद । ब्रह्मणो वा एतानि नामधेयानि । ब्रह्मण एव सायुज्यः
सलोकतामाप्नोति । य एव व्वेद । स वा एषोग्रिरपखपुच्छो वायुरेव ।
तस्याग्रिर्मुखम् । असावादित्यशिशरः । स यदेते देवते अन्तरेण ।
तथ्सर्वःसीव्यति । तस्मात्सावित्रः ॥४९॥

11100

अयमहमस्मीति वेद होवाच सर्वविद्योति विद्योन्द्रस्य
वा एतानि नामधेयानि ब्रह्मण एव सायुज्यः सलोकतामाप्नोति सप्त च ॥११॥
10000

अग्नेर्वायेरिन्द्रस्य बृहस्पते । प्रजापतेर्ब्रह्मणस्स वै सप्त ॥
संज्ञानं भूस्त्वमेव सँवथ्सुरोसि भू राज्सवे विपश्चिते
प्रजापतिर्देवानियँ व्वव सरघा । कश्चिद्धैकादश ॥११॥

संज्ञानः राज्ञी मूर्धा हृदय एष सव्वथ्सुरो नार्धमासेषु
नर्वचत्वारिंशति ॥४९॥ संज्ञानः सावित्रः ॥ हरिः ओम् ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु
दशमप्रपाठकस्समाप्तः

20000

एकादशप्रपाठक प्रारम्भः हरिःओम्।

20101

लोकौऽसि स्वर्गोऽसि। अनुन्तोऽस्यपारोऽसि।

अखितोस्यख्योसि। तपसः प्रतिष्ठा। त्वयीदमन्तः।

विश्वय्यख्विष्वम्भूतविश्वः सुभूतम्। विश्वस्य

भर्ता विश्वस्य जनयिता। तन्त्वोपदधे कामदुघुमखितम्।

प्रजापतिस्त्वा सादयतु। तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥1॥

20102

तपोसि लोके श्रितम्। तेजसः प्रतिष्ठा। त्वयीदमन्तः।

विश्वय्यख्विष्वम्भूतविश्वः सुभूतम्। विश्वस्य

भर्तृ विश्वस्य जनयितृ। तन्त्वोपदधे कामदुघुमखितम्।

प्रजापतिस्त्वा सादयतु। तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥2॥

20103

तेजोसि तपसि श्रितम्। समुद्रस्य प्रतिष्ठा। त्वयीदमन्तः।

विश्वय्यख्विष्वम्भूतविश्वः सुभूतम्।

विश्वस्य भर्तृविश्वस्य जनयितृ। तन्त्वोपदधे कामदुघुमखितम्।

प्रजापतिस्त्वा सादयतु। तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥3॥

20104

समूद्रोसि तेषां श्रितः। अपां प्रतिष्ठा। त्वयीदमन्तः।

विश्वय्यख्विष्वम्भूतविश्वः सुभूतम्। विश्वस्य भर्ता विश्वस्य

जनयिता। तन्त्वोपदधे कामदुघुमखितम्। प्रजापतिस्त्वा सादयतु।

तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवासीद ॥4॥

20105

आपस्थस्य समुद्रे श्रिताः। पृथिव्याः प्रतिष्ठा युष्मासु। इदमन्तः।

विश्वय्यख्विष्वम्भूतविश्वः सुभूतम्। विश्वस्य भर्तृ विश्वस्य जनयित्त्रः। ता वृ

उपदधे कामदुघा अखिताः। प्रजापतिस्त्वा सादयतु। तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥5॥

20106

पृथिव्यस्यसु श्रिता। अग्नेः प्रतिष्ठा। त्वयीदमन्तः। विश्वय्यख्विष्वम्भूतविश्वः

सुभूतम्। विश्वस्यभर्त्री विश्वस्य जनयित्री। तान्त्वोपदधे कामदुघामखिताम् प्रजापतिस्त्वासादयतु।

तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥6॥

20107

अग्निरेसि पृथिव्याः श्रितः। अन्तरिख्यस्य प्रतिष्ठा। त्वयीदमन्तः।

विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः सुभूतम् । विश्वस्य भर्ता विश्वस्य जनयिता ।
तन्त्वोपदधे कामदुघमखितम् । प्रजापतिस्त्वा सादयतु ।

तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भ्रुवा सीद ॥७॥

20108

अन्तरिखमस्यग्नौ श्रितम् । वायोःप्रतिष्ठा ।

त्वयीदमन्तः । विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः

सुभूतम् । विश्वस्य भर्तृ विश्वस्य जनयितृ । त्वोपदधे कामदुघमखितम् ।

प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्पद्भ्रुवा सीद ॥८॥

20109

वायुरस्यन्तरिखो श्रितः । दिवः प्रतिष्ठा । त्वयीदमन्तः ।

विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः सुभूतम् । विश्वस्य भर्ता विश्वस्य जनयिता । तन्त्वोपदधे

कामदुघमखितम् । प्रजापतिस्त्वासादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भ्रुवा सीद ॥९॥

20110

द्यौरसि वायौ श्रिता । आदित्यस्य प्रतिष्ठा । त्वयीदमन्तः ।

विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः सुभूतम् । विश्वस्य भर्त्री विश्वस्य जनयित्री ।

तान्त्वोपदधे कामदुघामक्षताम् । प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भ्रुवा सीद ॥१०॥

20111

आदित्योसि दिवि श्रितः । चन्द्रमसः प्रतिष्ठा । त्वयीदमन्तः । विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः

सुभूतम् । विश्वस्य भर्ता विश्वस्य जनयिता । तन्त्वोपदधे कामदुघमखितम् ।

प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भ्रुवा सीद ॥११॥

20112

चन्द्रमा अस्यादित्ये श्रितः । नखत्राणां प्रतिष्ठा । त्वयीदमन्तः ।

विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः सुभूतम् । विश्वस्य भर्ता विश्वस्य जनयिता । तन्त्वोपदधे

कामदुघमखितम् । प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भ्रुवा सीद ॥१२॥

20113

नखत्राणि स्थ चन्द्रमसि श्रितानि । सँव्वत्सरस्य प्रतिष्ठा युष्मासु । इदमन्तः ।

विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः सुभूतम् । विश्वस्य भर्तृणि विश्वस्य जनयितृणि । तानि व

उपदधे कामदुघान्यखितानि । प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भ्रुवा सीद ॥१३॥

20114

सँव्वत्स्रोसिनखत्रेषु श्रितः । ऋतूनां प्रतिष्ठा । त्वयीदमन्तः ।

विश्वैर्युखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वः सुभूतम् । विश्वस्य

भर्ता विश्वस्य जनयिता । तन्त्वोपदधे कामदुघमक्षितम् ।

प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥14॥
20115

ऋतवस्थस सँव्वत्सरे श्रिताः । मासानां प्रतिष्ठा युष्मासु । इदमन्तः ।
विश्वँय्यखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वँ सुभूतम् । विश्वस्य भर्तारो विश्वस्य
जनयितारः । तान् व उपदधे कामदुघानखितान् । प्रजापतिस्त्वा
सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्पद्भुवा सीद ॥15॥
20116

मासास्स्थर्तुषु श्रिताः । अर्धमासानां प्रतिष्ठा युष्मासु । इदमन्तः ।
विश्वँय्यखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वँ सुभूतम् । विश्वस्य भर्तारो विश्वस्य
जनयितारः । तान् व उपदधे कामदुघानखितान् । प्रजापतिस्त्वासादयतु । तया
देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवासीद ॥16॥
20117

अर्धमासास्स्थमासु श्रिताः । अहोरात्रयोः प्रतिष्ठा युष्मासु । इदमन्तः ।
विश्वँय्यखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वँ सुभूतम् । विश्वस्य भर्तारो विश्वस्य
जनयितारः । तान् व उपदधे कामदुघानखितान् । प्रजापतिस्त्वासादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा
सीद ॥17॥
20118

अहोरात्रे स्थोऽर्धमासेषु श्रिते । भूतस्य प्रतिष्ठे भव्यस्य प्रतिष्ठे ।
युवयोरिदमन्तः । विश्वँय्यखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वँ सुभूतम् । विश्वस्य भर्तारो विश्वस्य जनयित्त्रौ ।
ते वामुपदधे कामदु घे अखिते । प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया
देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥18॥
20119

पौण मास्यष्टका । मावास्या । अन्नादास्थाऽन्नदुघो
युष्मासु । इदमन्तः । विश्वँय्यखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वँ सुभूतम् । विश्वस्य
भर्तारो विश्वस्य जनयित्त्रः । ता व उपदधे कामदुघा अखिताः ।
प्रजापतिस्त्वा सादयतु । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥19॥
20120

राडसि बृहती श्रीरसीन्द्रपत्नी धर्मपत्नी । विश्वम्भूतमनुप्रभूता ।
त्वयूदमन्त । विश्वँय्यखँव्विश्वम्भूतँव्विश्वँ सुभूतम् । विश्वस्य भर्तारो
विश्वस्य जनयित्री । तान्त्वोपदधे कामदुघामखिताम् । प्रजापतिस्त्वा
सादयतु । तयादेवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥20॥
20121

ओजोसि सहोसि । बलमसि भ्राजोसि । देवानान्धामामृतम् । अमर्त्यास्तपोजाः ।
त्वयीदमन्तः । विश्वँयुखँव्विश्वँभूतँव्विश्वँसुभूतम् ।
विश्वस्य भर्ता विश्वस्य जनयिता । तन्त्वोपदधे कामदुघमखिषतम् ।
प्रजापतिस्त्वासादयतु । तया देवतया ऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद ॥21॥
20100

लोकस्तपस्तेजस्समुद्र आपः पृथिव्यग्निरन्तरिखँव्वायुर्धरौदित्यश्चन्द्र
रमा नखत्राणि सँव्वत्सुर ऋतवो मासा अर्धमासा अहोरात्रे पौर्णमासी
राडस्योजोस्येकविंशतिः ॥1॥
20201

लोकोसि भर्तातम् । तपस्तेजोसि भर्तातम् । समुद्रोसि भर्तातम् ।
आपस्त्सभर्त्रस्तावः । पृथिवी भर्त्री ताम् । आग्निरसि बर्तातम् । अन्तरिखँ
भर्ततम् । वायुरसि भर्तातम् । द्यौरसि भर्त्रीताम् । आदित्यश्चन्द्रमा
भर्तातम् । नखत्राणिस्थभर्तृणि तानि वः । सँव्वत्सुरोसि भर्ता तम् । ऋतवो
मासा अर्धमासा भर्तारो भर्तारो भर्तारस्तान् वः । अहोरात्रे भर्त्रो ते
वाम् । पौर्णमासी भर्त्रस्ता वः । राडसि भर्त्री ताम् । ओजोसि भर्तातमेकविंशतिः ॥
त्वमग्रे रुद्रो असुरो महो दिवः । त्वं शर्धो मारुतं पृख ईशिषे ।
त्वँव्वातैररुणैर्यासि शङ्गयः । त्वं पूषा विधृतः पासि नु त्मना । देवा
देवेषु श्रयध्वम् । प्रथमा द्वितीयेषु श्रयध्वम् । द्वितीयास्तृतीयेषु
श्रयध्वम् । तृतीयाश्चतुर्थेषु श्रयध्वम् । चतुर्थाः पञ्चमेषु
श्रयध्वम् । पञ्चमाष्षष्टेषु श्रयध्वम् ॥22॥

20202
षष्ठास्सप्तमेषु श्रयध्वम् । सप्तमा अष्टमेषु श्रयध्वम् । अष्टमा नवमेषु
श्रयध्वम् । नवमा दशमेषु श्रयध्वम् । दशमा एकादशेषु श्रयध्वम् ।
एकादशा द्वादशेषु श्रयध्वम् । द्वादशात्रयोदशेषु श्रयध्वम् ।
त्रयोदशाश्चतुर्दशेषु श्रयध्वम् । चतुर्दशाः पञ्चदशेषु श्रयध्वम् ।
पञ्चदशाषोडशेषु श्रयध्वम् ॥23॥

20203
षोडशास्सप्तदशेषु श्रयध्वम् । सप्तदशा अष्टादशेषु
श्रयध्वम् । अष्टादशा एकात्रविंशेषु श्रयध्वम् ।
एकान्त्र विंशा विंशेषु
श्रयध्वम् । विंशा एकविंशेषु श्रयध्वम् ।

एकविंशतिः शतं द्वविंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् ।
द्वविंशतिः स्रयोविंशतिः
शेषेषु श्रयध्वम् । त्रयोविंशतिः शतं चतुर्विंशतिः शेषेषु
श्रयध्वम् । चतुर्विंशतिः पञ्चविंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् ।
पञ्चविंशतिः षड्विंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् ।।24।।
20204

षड्विंशतिः सप्तविंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् ।
सप्तविंशतिः अष्टविंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् ।
अष्टविंशतिः एकान्नत्रिंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् ।
एकान्न त्रिंशतिः स्रियं शेषेषु श्रयध्वम् । त्रिंशतिः
एकत्रिंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् । एकत्रिंशतिः
द्वित्रिंशतिः शेषेषु श्रयध्वम् ।
द्वित्रिंशतिः स्रियं शेषेषु श्रयध्वम् ।
देवास्त्रिंशतिः रेकादशास्त्रियस्त्रिंशतिः । उत्तरे
भवत । उत्तरवर्तमान् उत्तरसत्वानः । यत्काम इदञ्जुहोमि ।
तन्मे समृद्धयताम् । वय स्याम् पतयो रयीणाम् ।
भूर्भुवस्स्वस्वाहा ।।25।।
20200

षष्ठेषु श्रयध्वः षोडशेषु श्रयध्वः षड्विंशतिः शेषेषु
श्रयध्वमुत्तरे भवतोत्तरवर्तमान् उत्तरसत्वानश्चत्वारिं च ।।2।।
20301

अग्नाविष्णु सृजोषसा । इमा वर्धन्तु वाङ्गिरः । द्युमैर्वाजैर्भिरागतम् । राज्ञीं
विराज्ञीं । स्रम्राज्ञीं स्वराज्ञीं । अर्चिश्शोचिः । तपो हरो भाः । अग्निस्सोमो
बृहस्पतिः । विश्वे देवा भुवनस्य गोपाः । ते सर्वे सृङ्गत्य । इदं मे
प्रावता वचः । वय स्याम् पतयो रयीणाम् । भूर्भुवस्स्वस्वाहा ।।26।।
20300

सृङ्गत्य त्रीणि च ।।3।।
20401

अन्नपतेऽन्नस्य नो देहि । अन्नमीवस्य शुष्मिणः । प्रप्रदातारन्तारिषः ।
ऊर्जन्नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे । अग्नें पृथिवीपते । सोमं वीरुधां
पते । त्वष्टस्समिधां पते । विष्णावाशानां पते । मित्रं सत्यानां पते । वरुण धमणां पते ।।27।।
20402

मुरुतो गणानां पतयः। रुद्रं पशूनां पते। इन्द्रौजसां पते। बृहस्पते ब्रह्मणस्पते। आ रुचा
रोचेऽह स्वयम्। रुचा रुरुचे रोचमानः। अतीत्यादस्वराभरेह।

तस्मिन् योनौ प्रजनौ प्रजायेय। वय स्याम पतयो रयीणाम्। भूर्भुवस्वस्वाहा ॥28॥
20400

वरुण धर्मणां पते स्वस्वाहा ॥4॥
20501

सप्त ते अग्रे समिधस्सप्त जिह्वाः। सप्तर्षयस्सप्त धाम प्रियाणि। सप्त होत्रा अनु विद्वान्।
सप्त योनीरा पूर्णस्वा घृतेन। प्राची दिक्। अग्निर्देवता। अग्निः स
दिशान्देवन्देवतानामृच्छतु। यो मैतस्यै दिशोऽभिदासति। दुखिणा दिक्।
इन्द्रो देवता ॥29॥

20502

इन्द्रः स दिशान्देवन्देवतानामृच्छतु। यो मैतस्यै
दिशोऽभिदासति। प्रतीची दिक्। सोमो देवता। सोमः स
दिशान्देवन्देवतानामृच्छतु। यो मैतस्यै दिशोऽभिदासति। उदीची दिक्।
मित्रावरुणौ देवता। मित्रावरुणौ स दिशान्देवो देवतानामृच्छतु। यो
मैतस्यै दिशोऽभिदासति ॥30॥

20503

ऊर्ध्वा दिक्। बृहस्पतिर्देवता। बृहस्पतिः
स दिशान्देवन्देवतानामृच्छतु। यो मैतस्यै दिशोऽभिदासति। इयन्दिक्।
अदितिर्देवता। अदितिः स दिशान्देवीन्देवतानामृच्छतु। यो मैतस्यै
दिशोऽभिदासति। पुरुषो दिक्। पुरुषो मे कामान्धसमर्धयतु ॥31॥

20504

अन्धोजागृविः प्राण। असावेहि। बृधिर आक्रन्दयितरपान। असावेहि।
उषसमुषसमशीय। अहमसो ज्योतिरशीय। अहमसोऽपोऽशीय। वय स्याम पतयो रयीणाम्।
भूर्भुवस्वस्वाहा ॥32॥

20500

दुखिणा दिगिन्द्रो देवता मित्रावरुणौ स दिशान्देवो
देवता नामृच्छतु यो मैतस्यै दिशोऽभिदासत्यर्धयतु नव च ॥5॥

20601

यत्तेऽचित्तय्यदु चितन्ते अग्रे। यत्त ऊनय्यदु तेऽतिरिक्तम्।
आदित्यास्तदङ्गिरसश्चिन्वन्तु। विश्वे ते देवाश्चितिमा पूरयन्तु। चितश्चासि
सञ्चितश्चास्यग्रे। एतावाश्चासि भूयाश्चास्यग्रे। लोकं पृणच्छिद्रं पृण। अथो

सीद शिवा त्वम् । इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिः । अस्मिन् योनावसीषदन् ॥ 33 ॥
20602

तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भ्रुवा सीद । ता अस्य सूददोहसः । सोमं श्रीणन्ति पृश्रयः ।
जन्मन्देवानाँव्विशः । त्रिष्वारौचने दिवः । तया देवतयाङ्गिरस्वद्भ्रुवा
सीद । अग्रै देवाँ इहा वह । जज्ञानो वृक्तबर्हिषे । असि होता न ईड्यः । अगन्म
महा मनसा यविष्ठम् ॥ 34 ॥

20603

यो दीदायु समिद्धस्वे दुरोणे । चित्रभानू रोदसी अन्तरुर्वी ।
स्वाहुतंविश्वतः प्रत्यञ्चम् । मेधाकारंविदथस्य प्रसाधनम् । अग्निः
होतारं परिभूतमं मतिम् । त्वामर्भस्य हविषस्समानमित् । त्वां
महो वृणते नरो नान्यन्त्वत् । मनुष्वत्त्वा नि धीमहि । मनुष्वथ्समिधीमहि ।
अग्रै मनुषुर्द्वङ्गिरः ॥ 35 ॥

20604

देवान्देवायुते यज । अग्निर्हि वाजिनँव्विशे ।
ददाति विश्वचर्षणिः । अग्नी राये स्वाभुवम् । स
प्रीतो याति वार्यम् । इषं स्तोतृभ्य आ भर । पृष्टो दिवि पृष्टो अग्निः
पृथिव्याम् । पृष्टो विश्वा ओषधीराविवेश । वैश्वानरस्सहसा पृष्टो
अग्निः । स नो दिवा स रिषः पातु नक्तम् ॥ 36 ॥

20600

असीषदन् यविष्ठमङ्गिरो नक्तम् ॥ 6 ॥

20701

अयँव्वाव यः पर्वते । सोऽग्निर्नाचिकेतः । स यत् प्राङ्पर्वते । तदस्य शिरः ।
अथ यद्विष्णिणा । स दक्षिणः पृष्वः । अथ यत्प्रत्यक् । तत्पुच्छम् । यदुदङ् । स
उत्तरः पृष्वः ॥ 37 ॥

20702

अथ यथँव्वाति । तदस्य समञ्चनञ्च प्रसारणञ्च । अथो सम्पदेवास्य सा । सँ ह वा
अस्मै सकामः पद्यते । यत्कामो यजते । योऽग्निर्नाचिकेत
ञ्चिनुते । य उचैनमेवँव्वेद । यो ह वा अग्नेर्नाचिकेत
स्यायतनं प्रतिष्ठँव्वेद । आयतनवान्भवति । गच्छति प्रतिष्ठाम् ॥ 38 ॥

20703

हिरण्यँव्वा अग्नेर्नाचिकेतस्यातनं प्रतिष्ठा । य
एवँव्वेद । आयतनवान्भवति । गच्छति प्रतिष्ठाम् । यो ह वा

अग्नेर्नाचिकेतस्य शरीरुर्वेद । सशरीर एव
स्वर्गलोकमेति । हिरण्युवा
अग्नेर्नाचिकेतस्य शरीरम् । य एववेद । सशरीर एव
स्वर्गलोकमेति । अथो यथा रुक्म उत्तप्तो भाय्यात् ॥39॥
20704

एवमेव स तेजसा यशसा । अस्मिञ्च लोकैऽमुष्मिञ्च भाति । उरवो ह
वै नामैते लोकाः । येऽवरेणादित्यम् । अथ हैते वरीयांसो लोकाः ।
येऽवरेणादित्यम् । अन्तवन्तः
ह वा एष ख्युय्यलोकञ्जयति ।
योऽवरेणादित्यम् । अथ हैषोऽनुन्तमपारमख्युय्यलोकञ्जयति । यः
परैणादित्यम् ॥40॥
20705

अनुन्तः ह वा अपारमख्युय्यलोकञ्जयति ।
योऽग्निर्नाचिकेतञ्चिनुते । य उं चैनमेववेद । अथो यथा रथे तिष्ठन्पृष्वसी
पर्यावर्तमाने प्रत्यपेख्यते । एवमहोरात्रे प्रत्यपेख्यते । नास्याहोरात्रे
लोकमपुतः । योऽग्निर्नाचिकेतञ्चिनुते । य उं चैनमेववेद ॥41॥
20700

उत्तरः पृष्वो गच्छति प्रतिष्ठां भाय्याद्यः परैणादित्यमष्टौ च ॥7॥
20801

उशन् ह वैवाजश्रवस्सर्व वेदसन्ददौ । तस्य ह नचिकेता नाम पुत्र
आस । तः ह कुमारः सन्तम् । दखिणासु नीयमानासु श्रद्धा विवेश । स होवाच ।
तत् कस्मै मान्दास्यसीति । द्वितीयन्तृतीयम् । तः ह परीत उवाच ।
मृत्यवे त्वा ददामीति । तः ह स्मोत्थितुवाग्भिवदति ॥42॥
20802

गौतमकुमारमिति । स होवाच । परैहि मृत्योर्गृहान् । मृत्यवे वै
त्वाऽदामिति । तँव्वै प्रवसन्तङ्गन्ताऽसीति होवाच । तस्य स्म तिस्रो
रात्रीरनाश्वानृहे वसतात् । स यदि त्वा पृच्छेत् । कुमार कति
रात्रीरवात्सीरिति । तिस्र इति प्रति ब्रूतात् । किं प्रथमाः रात्रिमाश्ना इति ॥43॥
20803

प्रजान्त इति । किन्द्वितीयामिति । पशूस्त इति ।
किन्तृतीयामिति । साधुकृत्यान्त इति । तँव्वै
प्रवसन्तङ्गगाम । तस्य ह तिस्रो

रात्रीरनाश्वान्गृह उवास । तमागत्य पप्रच्छ । कुमार
कति रात्रीरवाथ्सीरिति । तिस्र इति प्रत्युवाच ॥४४॥
20804

किं प्रथमाः रात्रिमाश्वा इति । प्रजान्तु इति । किन्द्धितीयामिति
पशूःस्तु इति । किन्तृतीयामिति ।

साधुकृत्यान्तु इति । नमस्ते अस्तु भगव इति
होवाच । वरँवृणीष्वेति । पितरमेव जीवन्नयानीति ।

द्वितीयँवृणीष्वेति ॥४५॥

20805

इष्टापूर्तयोर्मोऽखितिं ब्रूहीति होवाच । तस्मै
हेतमग्निनाचिकेतमुवाच । ततो वै तस्येष्टापूर्ते नाखीयेते ।
नास्येष्टापूर्ते खीयेते । योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते । य उचैनमेवँव्वेद ।
तृतीयँवृणीष्वेति । पुनर्मृत्योर्मोऽपजितिं ब्रूहीति होवाच । तस्मै
हेतमग्निनाचिकेतमुवाच । ततो वै सोऽप पुनर्मृत्युर्मजयत् ॥४६॥

20806

अप पुनर्मृत्युञ्जयति । योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते । य उ चैनमेवँव्वेद ।
प्रजापतिर्वै प्रजाकामस्तपोऽतप्यत । स हिरण्यमुदास्यत् । तद्गौ प्रास्यत् ।
तदस्मै नाच्छदयत् । तद्वितीयं प्रास्यत् । तदस्मै नैवाच्छदयत् । तत्तृतीयं
प्रास्यत् ॥४७॥

20807

तदस्मै नैवाच्छदयत् । तदात्मन्नेव हृदय्येऽग्नौ वैश्वानरे
प्रास्यत् । तदस्मा अच्छदयत् । तस्माद्धिरण्यङ्गनिष्ठन्धनानाम् ।
भुञ्जत्प्रियतमम् । हृदयजःहि । सवैतमेव नाविन्दत् । यस्मै
तान्दखिणांमनैष्यत् । ताः स्वायैव हस्ताय दखिणांयानयत् । तां प्रत्यंगृह्णात् ॥४८॥

20808

दख्याय त्वा दखिणां प्रतिगृह्णामीति । सोऽदख्यत् दखिणां प्रतिगृह्य ।
दख्यते ह वै दखिणां प्रतिगृह्य । य एवँव्वेद ।
एतद्धस्म वै तद्विद्वाःसो वाजश्रवसा गोतमाः ।
अप्यनूदेश्यान्दखिणां प्रतिगृह्णन्ति । उभयेन
व्यन्ददखिष्यामह एव दखिणां
प्रतिगृह्येति । तेऽदख्यन्तु दखिणां प्रतिगृह्य ।
दख्यते ह वै दखिणां प्रतिगृह्य । य एवँव्वेद । प्रहान्यं व्लीनाति ॥४९॥

20800

वदत्याश्ना इत्युवाच द्वितीयँवृणीष्वेत्यजयत्तृतीयं प्रास्यदगृह्णाद्य
एवंवेदैकञ्च ॥१८॥

20901

त २ हैतमेके पशुबन्ध एवोत्तरवेद्याञ्चिन्वते ।
उत्तरवेदिसम्मिन् एषोऽग्निरिति वदन्तः । तन्न तथा कुर्यात् ।
एतमग्निङ्कामेन व्यर्द्धयेत् । स एनङ्कामेन व्यर्द्धः । कामेन व्यर्द्धयेत् । सौम्ये
वावेनमध्वरे चिन्वीत । यत्र वा भूयिष्ठा आहुतयो हूयेरन् ।
एतमग्निङ्कामेन समर्द्धयति । स एनङ्कामेन समर्द्धः ॥१५०॥

20902

कामेन समर्द्धयति । अथ हैनं पुरर्षयः । उत्तरवेद्यामेव सत्रियमचिन्वत । ततो वै
तेऽविन्दन्त प्रजाम् । अग्निस्वर्गलोकमजयन् विन्दत एव प्रजाम् । अग्नि
स्वर्गलोकञ्जयति । योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते । य उं चैनमेवँव्वेद ।
अथ हैनँव्वायुर् ऋद्धिकामः ॥१५१॥

20903

यथान्युप्तमेवोपदधे । ततो वै स एतामृद्धिमार्धोत् ।
यामिदँव्वायुर् ऋद्धः । एतामृद्धिमृधोति ।
यामिदँव्वायुर् ऋद्धः । योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते । य उं चैनमेवँव्वेद ।
अथ हैनङ्गोबलो वाष्णीः पशुकामः । पाङ्कमेव चिक्ये । पञ्च पुरस्तात् ॥१५२॥

20904

पञ्च दखिणतः । पञ्च पश्चात् । पञ्चोत्तरतः । एकां मध्ये । ततो वै
स सहस्रं पशून्प्राप्नोत् । प्र सहस्रं
पशूनाप्नोति । योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते । य
उं चैनमेवँव्वेद । अथ हैनं प्रजापतिर्ज्यैष्ठ्यकामो यशस्कामः प्रजननकामः ।
त्रिवृतमेव चिक्ये ॥१५३॥

20905

सप्त पुरस्तात् । तिस्रो दखिणतः । सप्त पश्चात् ।
तिस्र उत्तरतः । एकां मध्ये । ततो
वै स प्रयशो ज्यैष्ठ्यमाप्नोत् । एतां प्रजातिं प्राजायत ।
यामिदं प्रजाः प्रजायन्ते । त्रिवृद्वै ज्यैष्ठ्यम् । माता पिता पुत्रः ॥१५४॥

20906

त्रिवृत्प्रजननम् । उपस्थो योनिर्मध्यमा । प्र यशो ज्यैष्ठ्यमाप्नोति । एतां

प्रजातिं प्रजायते । यामिदं प्रजाः प्रजायन्ते ।

योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते । य उ

चैनमेवँव्वेद । अथ हैनमिन्द्रो ज्यैष्ठ्यकामः । ऊर्ध्वा

एवोपदधे । ततो वै स ज्यैष्ठ्यमगच्छत् ॥55॥

20907

ज्यैष्ठ्यङ्गच्छति । योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते । य उ

चैनमेवँव्वेद । अथ हैनमसावादित्यस्स्वर्गकामः ।

प्राचीरिवोपदधे । ततो वै सोऽभि स्वर्गलोक मजयत् । अभि

स्वर्गलोकञ्जयति । योऽग्निनाचिकेतञ्चिनुते ।

य उ चैनमेवँव्वेद । स यदीच्छेत् ॥56॥

20908

तेजस्वी यशस्वी ब्रह्मवर्चसी स्यामिति । प्राडा होतुर्धिष्यादुथ्सर्पेत् । येयं

प्रागाद्यशस्वती । सा मा प्रोणोतु । तेजसा यशसा ब्रह्मवर्चसेनेति ।

तेजस्व्येव यशस्वी ब्रह्मवर्चसी भवति । अथ यदीच्छेत् । भूर्यिष्ठं मे श्रद्धधीरन् ।

भूर्यिष्ठा दखिषणा नयेयुरिति । दखिषणासु नीयमानासु प्राच्येहि प्राच्येहीति

प्राचीं जुषाणा वेत्वाज्यस्य स्वाहेति सुवेणोपहत्याहवनीये जुहुयात् ॥57॥

20909

भूर्यिष्ठमेवास्मै श्रद्धधते । भूर्यिष्ठा दखिषणा नयन्ति । पुरीषमुपधाय ।

चित्तिकृप्तिभिरभिमृश्य । अग्निं प्रणीयोपसमाधाय । चतस्र एता आहुतीर्जुहोति ।

त्वमग्रे रुद्र इति शतरुद्रीयस्य रूपम् । अग्रा विष्णु इति वसोर्धारायाः ।

अन्नपत् इत्यन्नहोमः । सप्त ते अग्रे समिधस्सप्त जिह्वा इति विश्वप्रीः ॥58॥

20900

समृद्ध ऋद्धिकामः पुरस्ताच्चिकये पुत्रोऽगच्छदिच्छे जुहुयाद्विश्वप्रीः ॥9॥

21001

पुरर्षयो वायुर्गोबलस्सहस्रं प्रजापतिस्त्रिवृदिन्द्रोऽसावादित्यस्स यदीच्छेत् ॥

यां प्रथमामिष्टकामुपदधाति । इमन्तर्या लोकमभि जयति । अथो या

अस्मिल्लोके देवताः । तासां सायुज्यं सलोकतामप्रोति ।

यान्द्वितीयामुपदधाति । अन्तरिखल्लोकन्तर्याऽभिजयति । अथो या

अन्तरिखल्लोके देवताः । तासां सायुज्यं सलोकतामाप्रोति ।

यान्तृतीयामुपदधाति । अमुन्तर्या लोकमभिजयति ॥59॥

21002

अथो या अमुष्मिल्लोके देवताः । तासां

सायुज्यः सलोकतामाप्नोति । अथो या अमूरितरा अष्टादश । य एवामी
उरवश्च वरीयाःसश्च लोकाः । तानेव ताभिरुभिर्जयति । कामचारौ ह वा
अस्योरुषु च वरीयस्सु च लोकेषु भवति । योऽग्निर्नाचिकेतश्चिनुते । य
उं चैनमेववेद । संव्वत्सरो वा अग्निर्नाचिकेतः । तस्य वसन्तशिशरः ॥60 ॥
21003

ग्रीष्मो दक्षिणः पृष्वः । वृषा उत्तरः । शरत्पुच्छम् । मासाः कर्मकाराः ।
अहोरात्रे शतरुद्रीयम् । पर्जन्यो वसोर्धारा । यथा वै पर्जन्यस्सुवृष्टं
वृष्ट्वा । प्रजाभ्यस्सर्वान्कामान्त्संपूरयति । एवमेव स तस्य
सर्वान्कामान्त्संपूरयति । योऽग्निं नाचिकेतं चिनुते ॥61 ॥
21004

यउं चैनमेवं वेद । संवत्सरो वा अग्निर्नाचिकेतः । तस्य वसन्तशिशरः । ग्रीष्मो
दक्षिणः पृक्षः । वृषाः पुच्छम् । शरदुत्तरः पृक्षः । हेमन्तो मध्यम् ।
पूर्वपक्षाश्चितयः । अपरपक्षाः पुरीषम् । अहोरात्राणीष्टकाः । एष
वाव सोऽग्निर्गमयः पुनर्णवः । अग्निमयो ह वै पुनर्णवो भूत्वा ।
स्वर्गं लोकमेति । आदित्यस्य सायुज्यम् । योऽग्निर्नाचिकेतं चिनुते । य उं चैनमेवं वेद ॥62 ॥
21000

अमुं तया लोकमभि जयति शिरश्चिनुत इष्टकाषट्च ॥10 ॥
20000

लोकस्त्वमग्नेऽग्नां विष्णु अन्नपते सप्त ते अग्ने
यत्तेऽचितमयं वावोशन् ह वै तः हैतं यां प्रथमामिष्टकां दश ॥10 ॥
लोक आदित्य ओजोऽस्यूर्ध्वा दिगन्तः ह वै कामेन
ग्रीष्मो द्विषष्टिः ॥62 ॥

हरिःओम् ॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ कृष्णयजुर्ब्राह्मणे तृतीयाष्टके एकादशप्रपाठकस्समाप्तः ।

३००००

द्वादश प्रपाठक प्रारंभः हरिः ओम् ॥

३०१०१

तुभ्यं ता अङ्गिरस्तमाश्याम् तं काममग्रे ॥
आशानां त्वा विश्वा आशाः। अनु नोऽद्यानुमतिरन्विदनुमते
त्वम्। कामो भूतस्य कामस्तदग्रे। ब्रह्म जज्ञानं पिता
विराजाम्। यज्ञो रायोऽयं यज्ञः। आपो भद्रा आदित्पश्यामि।
तुभ्यं भरन्ति यो देह्यः। पूर्वं देवा आपरेण
प्राणापानौ। हव्यवाहः स्विष्टम् ॥१॥

३०१००

तुभ्यं दश ॥१॥

३०२०१

देवेभ्यो वैस्वर्गोलोकस्तिरोऽभवत्। ते
प्रजापतिमब्रुवन्। प्रजापते स्वर्गोवैनो
लोकस्तिरोऽभूत्। तमन्विच्छेति। तं
यज्ञक्रतुभिरन्वैच्छत्। तं
यज्ञक्रतुभिर्नान्विन्दत्। तमीष्टिभीरन्वैच्छत्
। तमिष्टिभिरन्विनात्। तदिष्टीनामिष्टित्वम्।
एष्टयो ह वै नाम। ता इष्टय इत्याचक्षते पुरोक्षेण।
पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥२॥

३०२०२

तमाशाऽब्रवीत्। प्रजापत आशया वैश्राम्यसि। अहमु वा आश्माऽस्मि।
मांस यजस्व। अथ ते सत्याऽऽशा भविष्यति। अनु स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति
स एतमग्रये कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत्। आशायै चरुम्।
अनुमत्यै चरुम्। ततो वैतस्य सत्याऽऽशाऽभवत्। अनु स्वर्गं लोकमविन्दत्।
सत्याह वा अस्याशा भवति। अनुस्वर्गं लोकं विन्दति। य एतेन हविषा
यजते। य उं चैनदेवं वेद। स्तोत्रं जुहोति। अग्रये कामायस्वाहाऽऽशायै
स्वाहा। अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा। स्वर्गाय लोकाय
स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥३॥

३०२०३

तं कामोऽब्रवीत् । प्रजापते कामेन
 वैश्राम्यसि । अहमु वैकामोऽस्मि । मांनु यजस्व । अथ ते सृत्यः कामो
 भविष्यति । अनु स्वर्गलोकं वेत्स्यसीति । एतमग्रये कामाय
 पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत् । कामाय चरुम् । अनुमत्यै चरुम् । ततो वै
 तस्य सृत्यः कामोऽभवत् । अनु स्वर्गं लोकं विन्दत । सृत्यो ह वा अस्य कामो
 भवति । अनु स्वर्गं लोकं विन्दति । य एतेन हविषा यजते ।
 य उचैनदेवं वेद । स्तोत्रं जुहोति । अग्रये कामाय स्वाहा कामाय स्वाहा ।
 अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतयो स्वाहा । स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्रये
 स्विष्टकृते स्वाहेति ॥४॥

३०२०४

तं ब्रह्माब्रवीत् । प्रजापते ब्रह्मणा वैश्राम्यसि ।
 अहमु वाब्रह्मास्मि । मांनु यजस्व । अथ ते ब्रह्मण्वान् यज्ञो भविष्यति ।
 अनु स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति । स एतमग्रये कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत् । ब्रह्मणे चरुम् ।
 अनुमत्यै चरुम् । ततो वैतस्य ब्रह्मण्वान् यज्ञोऽभवत् । अनु स्वर्गं
 लोकमविन्दत् । ब्रह्मण्वान् ह वा अस्य यज्ञो भवति । अनु स्वर्गं लोकं विन्दति । य
 एतेन हविषा यजते य उचैनदेवं वेद । स्तोत्रं जुहोति । अग्रये कामाय
 स्वाहा ब्रह्मणे स्वाहा । अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा । स्वर्गाय
 लोकाय स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥५॥

३०२०५

तं यज्ञोऽब्रवीत् । प्रजापते यज्ञेन वै श्राम्यसि ।
 अहमुवै यज्ञोऽस्मि । मांनु यजस्व । अथ ते सृत्योयज्ञो भविष्यति । अनु
 स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति । स एतमग्रये कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं
 निरवपत् । यज्ञाय चरुम् । अनुमत्यै चरुम् । ततो वैतस्य सृत्यो यज्ञो भवत् ।
 अनुस्वर्गं लोकमविन्दत् । सृत्यो ह वा अस्य यज्ञो भवति । अनु स्वर्गं लोकं
 विन्दति । य एतेन हविषा यजते । य उचैनदेवं वेद । स्तोत्रं जुहोति । अग्रये
 कामाय स्वाहा यज्ञाय स्वाहा । अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा ।
 स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥६॥ ॥

३०२०६

वा आपस्मः । अस्मान्नु यजस्व । अथ त्वय सर्वे कामाश्श्रयष्यन्ते । अनु
 स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति । स एतमग्रये कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं

निरवपत्। अद्ध्यश्चरुम्। अनुमत्यै चरुम्। ततो वै
तस्मिन्ध्रसर्वे कामा अश्रयन्त। अनु स्वर्गं
लोकं विन्दत्। सर्वे ह वा अस्मिन्कामाश्रयन्ते ।
अनुस्वर्गं लोकं विन्दति । य एतेन हविषा यजते। य उं चैनदेवं वेद। सोत्रं
जुहोति। अग्रये कामाय स्वाहाऽद्ध्यस्स्वाहा। अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये
स्वाहा। स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति॥७॥

३०२०७

तमग्निर्बलिमानंब्रवीत्। प्रजापतेग्रये वै बलिमते
सर्वाणि भूतानिबलिं वरन्ति। अहमु वा
अग्निर्बलिमानस्मि। मांनु यजस्व। अथ ते
सर्वाणि भूतानि बलिं हरिष्यन्ति। अनु
स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति। स एतमग्रये कामाय
पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत्। अग्रये बलिमते
चरुम्। अनुमत्यै चरुम्। ततो वै तस्मै सर्वाणि। भूतानि
बलिं हरन्ति। अनु स्वर्गं लोकं विन्दति। य एतेन हविषा यजते। य
उं चैनदेवं वेद। सोत्रं जुहोति। अग्रये कामाय स्वाहाऽग्रये
बलिमते स्वाहा। अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा। स्वर्गाय
लोकाय स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति॥८॥

३०२०८

तमनुवित्तरब्रवीत्। प्रजापते स्वर्गवैलोकमनु
विविथ्ससि। अहमु वा अनुवित्तरस्मि। मां नु यजस्व। अथ ते
सत्याऽनुवित्तिर्भविष्यति। अनुस्वर्गं लोकं
वेत्स्यसीति। स एतमग्रये
कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत्। अनु वित्त्यै चरुम्।
अनुमत्यै चरुम्। ततो वै तस्य सत्याऽनु वित्तिरभवत्। अनुस्वर्गं
लोकं विन्दत्। सत्या ह वा अस्यानुवित्तिर्भवति। अनु
स्वर्गं लोकं विन्दति। य एतेन हविषा यजते। य उं चैनदेवं वेद। सोत्रं
जुहोति। अग्रये कामाय स्वाहानु वित्त्यै स्वाहा। अनुमत्यै स्वाहा
प्रजापतये स्वाहा स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति॥९॥

३०२०९

ता वा एतास्सप्तस्वर्गस्य लोकस्य द्वारः ।
दिवश्येनयोऽनु वित्तयो नाम । अशा प्रथमाः
रक्षति । कामो द्वितीयाम् । ब्रह्म तृतीयाम् ।
यज्ञश्चतुर्थाम् । आपः पञ्चमीम् ।
अग्निर्बलिमान्ष्णमीम् । अनुवित्तिस्सप्तमीम् । अनु
ह वै स्वर्गं लोकं विन्दति । कामचार्योऽस्य स्वर्गे लोके भवति । य
एताभिरिष्टिभिर्यजते । य उ चैन एवंवेद । तास्वन्विष्टि । पृष्ठौ हीवरां
दद्यात्कः सं च । स्त्रियै चाभारः समृद्धयै ॥१०॥ ॥२॥

३०३०१

तपसा देवा देवतामग्र आयन् । तपसर् षयस्स्वरन्वविन्दन् । तपसा
सुरत्नान्प्रणुदामारातीः । येनेदं विश्वं परिभूतं यदस्ति । प्रथमजं देवः
हविषा विधेम । स्वयंभुब्रह्म परमं तपो यत् । स एव पुत्रस्सपिता
समाता । तपोमा यक्षं प्रथमः संबभूव । श्रद्धया देवोदेवत्वमश्रुते ।
श्रद्धा प्रतिष्ठा लोकस्य देवी ॥११॥

३०३०२

सानो जुषाणोप यज्ञमागात् । कामवध्साऽमृतं दुहाना । श्रद्धा देवी प्रथमजा
ऋतस्य । विश्वस्य भर्त्री जगतः प्रतिष्ठा । ताः श्रद्धाः हविषा यजामहे । सा नो
लोकममृतं दधातु । ईशाना देवी भुवनस्याधिपती । आगाधस्यत्यः
हविरिदं जुषाणम् । यस्माद्देवा जज्ञिरे भुवनंच विश्वे । तस्मै विधेम हविषा
घृतेन ॥१२॥

३०३०३

यथा देवैस्सध्मादं मदेम । यस्य प्रतिष्ठोर्वन्तरिक्षम् ।
तस्माद्देवा जज्ञिरे भुवनंच सर्वे । तथ्स्यत्यमर्चदुपयज्ञं आगात् ।
ब्रह्माहुतीरुपमोदमानम् । मनसो वशे सर्वमिदं बभूव । नान्यस्य मनो
वशमन्वियाय । भीष्मो हि देवस्सहस्रस्सहीयान् । सनो जुषाण उप
यज्ञमागात् । आकूतीनामधिपतिं चेतसांच ॥१३॥

३०३०४

संकल्पजूतिं देवं विपश्चम् । मनो राजानमिह वर्धयन्तः ।
उपहवेऽस्य सुमतौ स्याम । चरणं पवित्रं विततं पुराणम् । येन पूतस्तरति
दुष्कृतानि । तेन पवित्रेणशुद्धेन पूताः । अति पाप्मावमरातिं तरेम । लोकस्य

द्वारमर्चिमत्पवित्रम् । ज्योतिष्मद्भ्राजमानं महस्वत् । अमृतस्य धारा
बहुधा दो हमानम् । चरणं नो लोकेसुधितां दधातु । अग्निर्मूर्धा भुवः । अनु
नो ऽद्यानुमतिरन्विदनुमते त्वम् । हव्यवाहः स्विष्टम् ॥१४॥

३०३००

देवी घृतेन चेतसां च दोहमानं चत्वारि च ॥३॥

३०४०१

देवेभ्यो वैस्वर्गो लोकस्तिरोऽभवत् । ते प्रजापतिमब्रुवन् । प्रजापते स्वर्गो
वै नो लोकस्तिरोऽभूत् । तमन्विच्छेति । तं यज्ञक्रतुभिरन्वैच्छत् ।
तं यज्ञक्रतुभिर्नान्विन्दत् । तमिष्टिभिरन्वैच्छत् ।
तमिष्टिभिरन्विन्दत् । तमिष्टीनामिष्टित्वम् । एष्टयोहवै नाम । ता इष्टय
इत्याचक्षते परोक्षेण । परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥१५॥

३०४०२

तं तपोब्रवीत् । प्रजापते तपसा वै श्राम्यसि । अहमुवैतपोस्मि । मांनु यजस्व ।
अथ ते सत्यं तपो भविष्यति । अनु स्वर्गं लोकं वेथ्स्यसीति । स
एतमाग्नेयमष्टाकपालं निरवपत् । तपसे चरुम् । अनुमत्यै चरुम् । ततो वै तस्य
सत्यं तपोऽभवत् । अनुस्वर्गं लोकमविन्दत् । सत्यं ह वा अस्य तपो
भवति । अनुस्वर्गं लोकं विन्दति । य ए तेन हविषा यजते । य उ चैनदेवं वेद ।
सोत्रं जुहोति । अग्रये स्वाहा तपसे स्वाहा । अनुमत्यै स्वाहा
प्रजापतये स्वाहा । स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥१६॥

३०४०३

तः श्रद्धाऽब्रवीत् । प्रजापते श्रद्धया वे श्राम्यसि । अहमु वै
श्रद्धास्मि । मांनु यजस्व । अथ ते सत्या श्रद्धा भविष्यति । अनुस्वर्गं लोकं
वेथ्स्यसीति । स एतमाग्नेयमष्टाकपालं निरवपत् । श्रद्धायै चरुम् ।
अनुमत्यै चरुम् । ततो वै तस्य सत्याश्रद्धाऽभवत् । अनु स्वर्गं
लोकमविन्दत् । सत्या हवा अस्यश्रद्धा भवति । अनु स्वर्गं लोकं विन्दति । य एतेन हविषा
यजते । य उ चैनदेवं वेद । सोत्रं जुहोति । अग्रये स्वाहा श्रद्धायै स्वाहा ।
अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा । स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्रये
स्विष्टकृते स्वाहेति ॥१७॥

३०४०४

तः सत्यमब्रवीत् । प्रजापते सत्येन वै श्राम्यसि । अहमु वै

सृत्यमस्मि । मानु यजस्व । अथ ते सृत्यः सृत्यं भविष्यति । अनु स्वर्गं
लोकं वेत्स्यसीति । स एतमाग्नेयमष्टाकपालन्निरवपत् । सृत्याय चरुम् ।
अनुमत्यै चरुम् । ततो वै तस्य सृत्यः सृत्यमभवत् । अनु स्वर्गलोकमविन्दत् ।
सृत्यः ह वा अस्य सृत्यं भवति । अनु स्वर्गलोकं विन्दति ।
य एतेन हविषा यजते । य उ चैनदेवँवेद । सोत्र जुहोति । अग्रये स्वाहा
सृत्याय स्वाहा । अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा । स्वर्गाय लोकाय
स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥१८॥

३०४०५

तं मनो ब्रवीत् । प्रजापते मनसा वै श्राम्यसि । अहमु वै मनोस्मि । मानु यजस्व । अथ ते
सृत्यं मनो भविष्यति । अनु स्वर्गलोकं वेत्स्यसीति । स
एतमाग्नेयमष्टाकपालन्निरवपत् । मनसे च्रुम् ।
अनुमत्यै चरुम् । ततो वै तस्य सृत्यं मनोऽभवत् । अनु स्वर्गलोकमविन्दत् ।
सृत्यः ह वा अस्य मनोभवत् । अनु स्वर्गलोकं विन्दत् । य एतेन हविषा यजते । य
उ चैनदेवँवेद । सोत्र जुहोति । अग्रये स्वाहा मनसे स्वाहा । अनुमत्यै
स्वाहा प्रजापतये स्वाहा । स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते
स्वाहेति ॥१९॥

३०४०६

तञ्चरणमब्रवीत् । प्रजापते चरणेन वै श्राम्यसि । अहमु वै चरणमस्मि ।
मानु यजस्व । अथ ते सृत्यञ्चरणं भविष्यति । अनु
स्वर्गलोकं वेत्स्यसीति । स एतमाग्नेयमष्टाकपालन्निरवपत् । चरणाय चरुम् ।
अनुमत्यै चरुम् । ततो वै तस्य सृत्यञ्चरणमभवत् । अनु स्वर्गलोकमविन्दत् ।
सृत्यः ह वा अस्य चरणं भवति । अनु स्वर्गलोकं विन्दति । य एतेन
हविषा यजते । य उ चैनदेवँवेद । सोत्र जुहोति । अग्रये स्वाहा चरणाय
स्वाहा । अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा । स्वर्गाय लोकाय
स्वाहाऽग्रये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥२०॥

३०४०७

ता वा एताः पञ्च स्वर्गस्य लोकस्य द्वारः । अपाघ्ना अनुवित्तयो
नाम । तपः प्रथमाः रंखति । श्रद्धाद्वितीयाम् ।
सृत्यन्तृतीयाम् । मनश्चतुर्थीम् । चरणं पञ्चमीम् । अनु
ह वै स्वर्गलोकं विन्दति । कामुचारोऽस्य स्वर्गे लोके

भवति । य एताभिरिष्टिभिर्यजते ।

य उं चैना एवँवेद । तास्वन्विष्टि । पृष्ठौही वरा

न्धद्यात्कृ॒सञ्च । स्त्रियै॑चाभार॒ समृद्ध्यै ॥२१॥ ॥४॥

३०५०१

ब्रह्मवै चतुर् होतारः । चतुर् होतृभ्योऽधियज्ञो निर्मितः । नैनं॑ शप्तम् ।

नाभिर्चरितमार्गच्छति । य एवँवेद । यो ह वै चतुर् होतृणाञ्चतुर्

होतृत्वँवेद । अथो पञ्चहोतृत्वम् । सर्वा हास्मैदिशः कल्पन्ते । वाचस्पतिर्

होता दशहोतृणाम् । पृथिवी होता चतुर् होतृणाम् ॥२२॥

३०५०२

अग्निर् होता पञ्चहोतृणाम् । वाग्घोता षड्होतृणाम् । महाहविर्

होता सप्तहोतृणाम् । एतद्वै चतुर् होतृणाञ्चतुर् होतृत्वम् ।

अथोपञ्चहोतृत्वम् । सर्वाहास्मै दिशः कल्पन्ते । य एवँवेद । एषा वै

सर्वविद्या । एतद्भेषजम् । एषा पृडित्कस्वर्गस्यलोकस्याञ्जुसार्यनिस्तुति ॥२३॥

३०५०३

एतान् योऽध्यैत्यछदिर्दर्शो यावत्तरसम् । स्वरेति । अनृपब्रवस्सर्वमायुरेति ।

विन्दते प्रजाम् । रायस्पोषङ्गौपत्यम् । ब्रह्मवर्चसी भवति । एतान् यो

ऽध्यैतिस्पृणोत्यात्मानम् । प्रजां पितृन् । एतान् वा अरुणौववेशिर्विदाञ्चकार ॥२४॥

३०५०४

एतैरधिवादमपाजयत् । अथो विश्वं पाप्मानम् ।

स्वर्ययौ । एतान् योऽध्यैति । अधिवादञ्जयति । अथ

विश्वं पाप्मानाम् । स्वरेति ।

एतैरग्निञ्चिन्वीत स्वर्गकामः । एतैरायुष्कामः ।

प्रजापशुकामो वा ॥२५॥

३०५०५

पुरस्ताद्दशहोतारमुदञ्चमुपदधाति यावत्पदम् । हृदयँय्यजुषी वल्यौ

च । दुखिणतः प्राञ्चचतुर् होतारम् । पश्चादुदञ्चं पञ्चहोतारम् ।

उत्तरतः प्राञ्चः षड्होतारम् । उपरिष्टात्प्राञ्चः सप्तहोतारम् ।

हृदयँय्यजूषि पत्यश्च । यथाऽवकाशंग्रहान् । यथाऽवकाशं

प्रतिग्रहँलोकंपृणाञ्च । सर्वा हास्यैता देवताः प्रीता अभीष्टा भवन्ति ॥२६॥

३०५०६

सदेवमग्निञ्चिनुते । रथसंमितश्चेतव्यः । वज्रो वै रथः । वज्रैणैव पाप्मानं
भ्रातृव्यं स्तृणुते । पृथ्वस्संमितश्चेतव्यः । एतावान् वै रथः । यावत्पृथ्वः ।
रथसंमितमेव चिनुते । इममेव लोकं पशुबन्देवाभिजयति । अथो अग्निष्टोमेन ॥२७॥

३०५०७

अन्तरिंख्यमुक्थ्येन । स्वरतिरात्रेण । सर्वाँल्लोकानहीनेन । अथो
सूत्रेण । वरो दखिषणा वरेणैव वरं स्पृणोति । अत्मा हि वरः । एकविंशतिर्दखिषणा
ददाति । एकविंशोवा इतस्वर्गोलोकः । प्रस्वर्गलोकमाप्नोति ॥२८॥

३०५०८

असावादित्य एकविंशः । अमुमेवादित्यमाप्नोति । शतन्ददातिश्रतायुः पुरुषश्श
तेन्द्रियः आयुष्येवेन्द्रिये प्रतिष्ठति । सहस्रं न्ददाति । सहस्रं संमिवस्वर्गो
लोकः । स्वर्गस्यलोकस्याभिजित्यै । अन्विष्टक न्दखिषणा ददाति । सर्वाणि वयांसि ॥२९॥

३०५०९

सर्वस्याप्त्यै । सर्वस्यावरुध्यै । यदि न विन्देत । मन्थानेतावतो
दद्यादोदनान् वा । अश्रुते तङ्कामम् । यस्मै कामायाग्निश्चीयते । पृष्टौही
न्वन्तर्वतीन्दद्यात् । सा हि सर्वणिवयांसि । सर्वस्यापै सर्वस्यावरुध्यै ॥३०॥

३०५१०

हिरण्यन्ददाति । हिरण्यज्योतिरेव सर्गलोकमेति । वासो ददाति । तेनायुः प्रतिरते ।
वेदितृतीये यजेत । त्रिष्यत्या हि देवाः । ससत्यमग्निञ्चिनुते । तदेतत्पशुबन्धे
ब्राह्मणं ब्रूयत् । नेतरेषु यज्ञेषु । यो ह वै चतुर् होतृननुसवन्तर्पयित्वान् वेद ॥३१॥

३०५११

तृष्यति प्रजयां पशुभिः । उपैनं सोमपीथो नमति । एते वै चतुर्
होतारोऽनुवन्तर्पयित्वाः । ये ब्राह्मणा बहुविदः । तेभ्यो यदखिषणा न नयेत् ।
दुरिष्टं स्यात् । अग्निर्मस्य वृञ्जीरन् । तेभ्यो यथाश्रद्धन्धद्यात् ।
स्विष्टमेवैतत्क्रियते । नास्याग्निवृञ्जते ॥३२॥

३०५१२

हिरण्येष्टको भवति । यावदुत्तममङ्गलिकाण्डय्यज्ञपुरुषा संमितम् ।
तेजो हिरण्यम् । यदि हिरण्यन्न विन्देत् । शर्करा अक्ता उपदध्यात् । तेजो
घृतम् । सतेजसमेवाग्निञ्चिनुते । अग्निञ्चित्वा सौत्रा मण्यायजेत मैत्रा
वरुण्या वा वीर्येण वा एष व्यद्ध्यते । योऽग्निञ्चिनुते ॥३३॥

३०५१३

यावदेन वीर्यम् । तदस्मिन्धदाति । ब्रह्मणस्सायज्यः
सलोकतामाप्नोति । एतासामेव देवतानां सायुज्यम् । सार्ष्टिताः समान
लोकतामाप्नोति । य एतमग्निञ्चिनुते । य उचैनमेववेद । एतदेव
सावित्रे ब्राह्मणम् । अथो नाचिकेते ॥३४॥

३०५००

होता चतुर् होतृणां स्रुतिश्चकार वा भवन्त्यग्निष्टोमेवाप्नोति वयांसि
वयांसि सर्वस्यास्यै सर्वस्यावरुध्यै वेद वृञ्जते चिनुते नव च ॥५॥

३०६०१

यच्चा मृत्यञ्च मर्त्यम् । यच्च प्राणिति यच्चन । सर्वास्ता इष्टकाः कृत्वा ।
उपकामदुर्घा दधे । तेनर् षिणा तेन ब्रह्मणा । तया देव
तयाऽङ्गिरस्वद्द्रुवा सीद । सर्वास्त्रियस्सर्वान्युसः । सर्वं न
स्त्रीपुमञ्च यत् । सर्वास्ताः । यावन्तः पांसवो भूमैः ॥३५॥

३०६०२

सङ्घ्याता देवमायया । सर्वास्ताः । यावन्ता उषाः पशूनाम् । पृथिव्यां
पुष्टिर् हिताः । सर्वास्ताः । यावतीस्सिकतास्सर्वाः । अफस्वन्तश्च
याश्श्रिताः । सर्वास्ताः । यावतीशशर्करा धृत्यै । अस्यांपृथिव्यामधि ॥३६॥

३०६०३

सर्वास्ताः । यावन्तोश्मानोऽस्यां पृथिव्याम् । प्रतिष्ठासु प्रतिष्ठिताः । सर्वास्ताः ।
यावतीर्वीरुधस्सर्वाः । विष्ठिताः पृथिवीमनु । सर्वास्ताः । यावतीरोषधीस्सर्वाः । विष्ठिताः
पृथिवीमनु । सर्वास्ताः ॥३७॥

३०६०४

यावन्तो वनस्पतयः । अस्यां पृथिव्यामधि । सर्वास्ताः । यावन्तो
ग्राम्याः पशवस्सर्वे । अरण्याश्च ये । सर्वास्ताः । ये द्विपादश्चतुष्पादः ।
अपाद उदरसर्पिणः । सर्वास्ताः । यावदाञ्जनमुच्यते ॥३८॥

३०६०५

देवत्रा यच्च मानुषम् । सर्वास्ताः । या वत्कृष्णायसुः सर्वम् । देवत्रा यच्च मानुषम् ।
सर्वास्ताः । यावल्लोहायसुः सर्वम् । देवत्रा यच्च मानुषम्
। सर्वास्ताः । सर्वः सीसुः सर्वन्त्रपु । देवत्रायच्च मानुषम् ॥३९॥

३०६०६

सर्वास्ताः । सर्वः हिरण्यः रजतम् । देवत्रा यच्च मानुषम् । सर्वास्ताः । सर्व

सुवर्णः हरितम् । देवत्रा यच्च मानुषम् । सर्वास्ता इष्टकाःकृत्वा । उप कामदुघा दधे ।
तेनर् षिणा तेन ब्रह्मणा । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद ॥४०॥

३०६००

भूमेरधि विष्टिताः पृथिवीमनुसर्वास्ता उच्यते मानुषः सीद ॥६॥
यच्च स्त्रियः प्रांसव ऊषास्सिकताशशकैरा अशमानो वीरुध
औषधीर्वनन्पतयो ग्राम्या ये द्विपादो यावदाञ्जनय्यावत्कृष्णायसः
लोहार्यसः सीसः हिरण्यः सुवर्णः हरितमष्टादश ॥

३०७०१

सर्वा दिशो दिखु ।
यच्चान्तर्भूतं प्रतिष्ठितम् । सर्वस्ता इष्टकाः कृत्वा । उप कामदुघा दधे ।
तेनर् षिणा तेन ब्रह्मणा । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद । अन्तरिखञ्च
केवलम् । यच्चास्मिन्नन्तराहितम् । सर्वस्ताः । अन्तरिख्यश्च याः प्रजाः ॥४१॥

३०७०२

गन्धर्वाफसरसश्चये । सर्वस्ताः । सर्वानुदारान् थ्सलिलान् । अन्तरिखे
प्रतिष्ठितान् । सर्वस्ताः । सर्वानुदारान् थ्सलिलान् । स्थावराः प्रोष्याश्च ये ।
सर्वास्ताः । सर्वान्धुनिः सर्वान्ध्वःसान् । हिमो यच्च शीयते ॥४२॥

३०७०३

सर्वास्ताः । सर्वान्मरीचीन् विततान् । नीहारो यच्च शीयते । सईवास्ताः ।
सर्वाविद्युत्सर्वान् थ्सनयिन्नान् । ह्यादुनीर्यच्चशीयते । सर्वास्ताः ।
सर्वास्त्रवन्तीस्सरितः । सर्वमप्सुचरञ्चयत् । सर्वास्ताः ॥४३॥

३०७०४

याश्च कूप्या याश्च नाद्यास्समुद्रियाः । याश्च वैशन्तीरूत
प्रासुचीर्याः । सर्वास्ताः । ये चोत्तिष्ठन्ति जीमूताः । याश्चवर् षन्ति वृष्टयः ।
सर्वास्ताः । तपस्तेज आकाशम् । यच्चाकाशे प्रतिष्ठितम् । सर्वास्ताः । वायुव्वयासि सर्वाणि ॥४४॥

३०७०५

अन्तरिखञ्चरञ्चयत् । सईवास्ताः । अग्निः सूर्यञ्चन्द्रम् । मित्रव्वरुणं
भगम् । सर्वास्ताः । सत्यः श्रद्धान्तपो दमम् । नाम रूपञ्च भूतानाम् ।
सर्वास्ता इष्टकाः कृत्वा । उप कामदुघा दधे । तेनर् षिणा तेन ब्रह्मणा ।
तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्ध्रुवा सीद ॥४५॥

३०७००

प्रजा हिमो यच्च शीयते सर्वास्तास्सर्वाणि ब्रह्मणैकञ्च ॥७॥

३०८०१

दिशोऽन्तरिख्य मान्तरिख्य उदारानुदारान्धुवि म्मरीचीन्
विद्युत्स्त्रवन्तीर्याश्चये चतपोवायुमग्निः सत्यं पञ्चदश ॥
सर्वान्दिवः सर्वान्धेवान्दिवि । यच्चान्तर्भूतं प्रतिष्ठितम् । सर्वास्ता इष्टकाः
कृत्वा । उप कामदुर्घा दधे । तेनर्षिणा तेन् ब्रह्मणा । तया
देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद । यावतीस्तारकास्सर्वाः । वितता रोचने दिवि ।
सर्वास्ताः । ऋचो यजूषि सामानि ॥४६॥

३०८०२

अथर्वाङ्गिरनश्चये । सर्वास्ताः । इतिहासपुराणञ्च । सर्पदेवजनाश्चये ।
सर्वास्ताः । ये चलोकाये चालोकाः । अन्तर्भूतं प्रतिष्ठितम् । सर्वास्ताः यच्च ब्रह्म
यच्चब्रह्म । अन्तर्ब्रह्मन्प्रतिष्ठितम् ॥४७॥

३०८०३

सर्वास्ताः । अहोरात्राणि सर्वाणि । अर्धमासाश्च
केवलान् । सर्वास्ताः । सर्वा नृतून् थ्सर्वान्मासान् ।
सँव्वथ्स्रञ्च केवलम् । सर्वास्ताः । सर्वं भूतः सर्वं भव्यम् ।
यच्चातोऽधि भविष्यति । सर्वास्ता इष्टकाः कृत्वा । उप कामदुर्घा दधे । तेनर्षिणा तेन्
ब्रह्मणा । तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥४८॥

३०८००

सामानि ब्रह्मन्प्रतिष्ठितङ्कृत्वा त्रीणि ॥८॥

३०९०१

दिवन्तारका ऋच इतिहासपुराणञ्च ये च यच्चाहोरात्राण्यृतून्भूतन्नव ॥ ऋचां प्राचीं महती
दिगुच्यते । दक्षिणामाहुर्यजुषामपाराम् । अर्धकर्वाणामज्जिरसां
प्रतीचीं । समामुदीसै महती दिगुच्यते । ऋग्भिः पूर्वाह्णे दिवि देव ईयते । युजुर्वेदे
तिष्ठति मध्ये अहः । सामवेदेनास्तमये महीयते ।
वेदैरशून्यस्त्रिभिरेति । सूर्यः । ऋग्भ्यो जाताः
सर्वशो मूर्तिमाहुः । सर्वा गतिर्याजुषी हैव शश्वत् ॥४९॥

३०९०२

सर्वन्तेजसामरूप्यः ह शश्वत् । सर्वः हेदं ब्रह्मणा हैव सृष्टम् ।
ऋग्भ्यो जातँवैश्यँव्वर्णमाहुः । युजुर्वेदज्ज्वत्रियस्याहुर्योनिम् । सामवेदो

ब्राह्मणानां प्रसूतिः । पूर्वे पूर्वेभ्यो वच एतदूचुः । आदरु शममग्निञ्चन्वानाः ।
पूर्वे विश्वसृजोऽमृताः । शतं वरु षसहस्राणि । दीखितास्सुत्रमासत ॥५०॥

३०९०३

तप असीद्बृहपतिः । ब्रह्म ब्रह्माभवत्स्वयम् । सत्यं ह होतैषामासीत् ।
यद्विश्वसृज आसत । अमृतमेभ्य उदगायत् । सहस्रं परिवत्सरान् । भूतं ह
प्रस्तोतैषामासीत् । भविष्यत्प्रति चाहरत् । प्राणो
अध्वर्युरभवत् । इदं सर्वं सिषासताम् ॥५१॥

३०९०४

असानो विद्वानावृतः । प्रति प्रातिष्ठदध्वरे । आर्तवा उपगतारः । सदस्याऋतवोऽवन् ।
अर्धमासाश्चमासाश्च । चमसाध्वर्यवोऽभवन् । अशंसद्ब्रह्मणस्तेजः ।
अच्छावाकोऽभवद्यशः ऋतमेषां प्रशास्ताऽऽसीत् । यद्विश्वसृज आसत ॥५२॥

३०९०५

ऊर्गाजान् मुदवहत् । ध्रुवगोपस्सहोऽभवत् । ओजोभ्यष्टौद्वाव णः ।
जदयद्विश्वसृज आसत । अपचितिः । पोत्रीयामयजत् । नेष्ट्रीयामयजत्त्विषिः ।
अग्नीद्भ्राद्विदिषी सत्त्वम् । श्रद्धा हैवार्यजत्स्वयम् । इरा पत्नी विश्वसृजाम् ।
आकूतीरपिनड्विः ॥५३॥

३०९०६

इध्मं ह ख्षुञ्चैभ्य उग्रे । तृष्णा चार्वहतामुभे । वागेषां सुब्रह्मण्याऽऽसीत् । छन्दोयोगान्
विजान्ती । कल्प तन्त्राणि तन्वानाऽहः । सस्थाश्च सर्वशः । अहोरात्रे
पशुपात्यौ । मुहुर्ताः प्रेष्या अभवन् । मृत्युस्तदभवद्भाता । शमितोग्रोविशां पतिः ॥५४॥

३०९०७

विश्वसृजः प्रथमास्सुत्रमासत । सहस्रसमं प्रसृते न यन्तः ।
ततोह जज्ञे भुवनस्य गोपाः । हिरण्मयश्शकुनिर्ब्रह्मनाम । येन
सूर्यस्तपति तेजसेद्धः । पिता पुत्रेण पितृमान् योनियोनौ । नावेदविन्मनुते तं
बृहन्तम् । सर्वानुभुमात्मानं संपराये । एष नित्यो महिमा
ब्राह्मणस्य । न कर्मणा वर्धते नो कनीयान् ॥५५॥

३०९०८

तस्यैवात्मा पदु वित्तं विदित्वा । न कर्मणा लिप्यते
पार्पकेन । पञ्चपञ्चाशत्स्त्रिवृतस्संवध्वराः ।
पञ्चपञ्चाशतः । पञ्चदशाः । पञ्च पञ्चाशत्सप्तदशाः । पञ्च

पञ्चाशत् एकविंशतिः। विश्वसृजाः सहस्रसंख्यसरम्। एतेन वै विश्वसृजं
इदं विश्वमसृजन्त। यद्विश्वमसृजन्त। तस्माद्विश्वसृजः। विश्वमेताननु
प्रजायते। ब्रह्मणस्सायुज्यं सलोकताय्यन्ति। एतासामेव देवतानां
सायुज्यम्। सार्ष्टिताः समानलोकताय्यन्ति। य एतदुपयन्ति। ये
चैन्त्राहुः। येभ्यश्चैन्त्राहुः। ओम्॥५६॥

३०९००

शश्वदासत् सिषासतामासत् हविष्पतिः कनीयान्तस्माद्विश्वसृजोऽष्टौ च॥१॥

३००००

तुभ्यन्देवेभ्यस्तपसा देवेभ्यो ब्रह्मवै चतुर् होतारो यञ्चामृतं सर्वा
दिशो दिक्षु सर्वान्दिवमृचां प्राची नव ॥१॥ तुभ्यन्तपसा ता वा एताः पञ्चहिरण्यन्धदाति सर्वा
दिशु स्तप आसीद्बृहर्षतिष्पट्पञ्चाशत्॥५६॥ तुभ्यमोम्॥
हरिः ओम्॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ कृष्णयजुर्ब्राह्मणे तृतीयाष्टके द्वादश प्रपाठकस्समाप्तः
कृष्णयजुर्ब्राह्मणञ्च संपूर्णम्